

Izhaja 10. in 25. dan
vsakega meseca ter
velja za celo leto
3 gld., za pol leta
1 gld. 60 kr.
Na anonimne do-
pise se ne ozira.
Kokopisi in na oee-
no poslane knjige
se ne vračajo.

Popotnik.

List za šolo in dom.

Spisi in dopisi
naj se blagovoljno
pošiljati (franki-
rani) vredništvu
(Reiserstrasse 8),
naročilne.
oznanila in rekla-
macije pa založni-
štvu: tiskarju J.
Leonu v Mariboru.

Štev. 2.

V Mariboru, 25. januarja 1883.

IV. tečaj.

0 učiteljevem delovanju zunaj šole.

Nekterim učiteljem se včasih posreči, da storé svojo dolžnost v šoli popolnoma. Oni vredijo n. pr. svoj razred skozi in skozi: posreči se jim, da doženejo redno šolsko obiskovanje, da imajo izvrstno disciplino, da njih pouk vstreza vsem terjatvam pedagogike in metode; ker se jim morebiti vsled prakse in vsled marljivosti v prejšnjih letih ni treba več tako obširno pripravljati za posamezne šolske dneve ali ure, zato jim ostaja nekaj prostega časa na dan tudi potem še, ko so otroške naloge popravili in druge manje ali večje uradne šolske zadeve izvršili. Se ve, da vsi učitelji niso v tem, nekterim prav povoljnem položaju; nekaj je vendar takih sobratov, katerim imajo po izpolnjenih šolskih urah nekaj prostega časa v tednu, če ne celó tudi v dnevu.

Kako naj taki čas porabijo? to bi rad razložil dotičnim sobratom. Sicer vé skoro vsak, kako bode prosti čas porabil, da bode njemu najboljše ugajalo. To je res. Toda učitelj, ki je javna oseba, mora pri tem gledati, da bode tudi javnemu svetu s tem kolikor toliko vstreženo.

Oženjeni učitelj bode se moral n. pr. v prostem času baviti kolikor toliko s svojo rodovino, z izrejo in poučevanjem lastnih otrok; učitelj na kmetih pečal se bode z gospodarstvom, s poljedelstvom, vrtnarstvom, čebelarstvom, sadjarstvom itd.; učitelj orgljavaec se bode moral vaditi v cerkvenem petju. Taki opravki učiteljevi se toraj sami ob sebi razumejo in jaz o njih seveda govoriti ne namerjavam. Tudi o tem je v obče malo treba govoriti, kako koristno je učitelju v prostih urah čitanje. Vendar pa je marsikteremu učitelju čitanje v prostih urah celó zeló še priporočati treba; so še nekteri, ki prerediti koristno knjigo v roko vzamejo, kar jim škoduje včasih pri pouku v šoli, včasih pa takrat je, kedar je učitelju pokazati, da se tudi on prišteva med olikani in omikani svet.

Pridnemu in razumnemu branju mora toraj učitelj vsaki dan nekaj časa odločiti kajti učitelju je bolje kakor marsikomu drugemu napredovati v duhu časa, a to napredovanje si ne moremo misliti pri učitelju, kateri malo ali nič ne bere. — Isto pa velja tudi o pisanju. No, k pisanju ga dandanes ni treba ravno siliti, zlasti privatne osebe naj tega ne storé, vsaj mu šolski uradi nalagajo veliko veliko pisarij. K pisanju pa vabijo učitelja dandanes tudi šolski časopisi, slovenski in nemški in drugi listi.

In te prilike naj se tudi učitelj kolikor toliko poslužuje. Časopisi so izvrstna vadnica, zlasti za učitelja. Kakor naj na eni strani pridno in razumno bere knjige in dobre časopise, tako naj tudi za prve ali pa vsaj za druge to in ono spisuje. Marsikdo se je v šoli le nepopolno izuril v spisovanju. Časopisi pa, v katerih bere svoj pogrešni spis več ali manje popravljen, so učiteljem in drugim pisateljem izvrstna in zeló koristna vadnica. Torej duševna podpora dobrim knjigam in časopisom, od katerih ima njegov duh sam dobiček — naj bode brez dvombe važna točka učiteljevega delovanja v prostih urah. Kaj pa naj učitelj še stori v prostem času? Muzikaličen učitelj bode gojil n. pr. godbo in petje, da se ali sam s tem kratkočasi, ali sam v tem še boljše izobražuje, ali pa da razširja to lepo umetnost, ki tako človeka

oblažuje, med narod, zlasti med mlajši zarod. In čaka učitelja še velika druga naloga, katero mu je v prostih urah izvrševati, ako hoče imeti poleg lepega naslova „učitelj malih“ tudi ime: „učitelj naroda“.

Zunaj šole naj učitelj poučuje namreč tudi odrasli narod. Pred vsem naj učitelj ne pozabi tako hitro šoli odraslih učencev, kakor to storé nekteri (žalibog večina) manj vredni učenci nasproti učitelju. Poslednji naj marveč take dečke, deklice in mladenče še k sebi tudi po tem vabi, da jim daje še kakošne nauke ali naloge, da jim daje še kakošnih daljnih navodov, morebiti za predmete, katerih se v šoli niso mogli naučiti, zlasti pa, da jim knjige posojuje. Imel sem izglednega tovariša, h kateremu so taki šoli odrasli učenci še dolgo potem zahajali, ko so bili šoli hrbet obrnili. Takošno odraslo mladino naj torej učitelj v prvi vrsti zunaj šole poučuje, ako mu je le količkaj pristopna.

Poučuje naj pa učitelj splošni narod, in sicer pri vsaki primerni priliki, katerih se mu tako dosti v življenju ponuja. Poučuje naj jih n. pr. naj prvo o šolskih postavah, o šolskih navadah, o potrebi izobraževanja, o raznih drugih postavah, katerih je treba temu pa onemu stanu vedeti, o izboljšanju kmetijstva, o narodnosti, o naših narodnih pravicah, o potrebi branja slovenskih knjig in časnikov itd. Če učitelj take in enake reči razlaga, s tem se nikakor ne vtika v politiko; vsaj mu ni treba imenovati oseb ali uradov, kateri so še drugačnih nazorov, kakor on, narodni slovenski učitelj. To pa dandanašnji pač lahko z ponosom reče, da je slovenskega jezika raba zdaj ne samo dovoljena, nego celó priporočena od same cesarske naše vlade. V tem in enakem smislu, o teh in drugih rečeh je učitelju govoriti, prilika večkrat.

Najboljšo priložnost pa ima učitelj za take občne koristne nauke v raznih društvi, n. pr. v bralnih društvi, v kmetijskih družbah. Pospeševanje takih društev — kakor tudi učiteljskih društev — naj bi bila vsekako učiteljeva naloga zunaj šole. Društva so v obče dragocena pridobitev v sedanjem času, in bralna društva, kmetijske družbe v zvezi z ljudskimi bukvarnicami veliko koristijo, ako so v modrih, domoljubnih rokah.

Ker učitelj nima tako ugodne prilike, z ljudstvom govoriti tako, kakor duhovnik v cerkvi z lece, naj pa v takih društvi narod poučuje o raznih napravah, zlasti o novih koristnih institucijah, kakor so n. pr. poštne hranilnice zdaj.

Mislim, da takovo delovanje učiteljevo zunaj šole ne bode v tem slučaju, da je učitelj v šoli že na svojem mestu bil, nič škodovalo niti njemu niti zavodu, kateremu služi; ono bode marveč koristilo, in častilo pa učitelja samega. Nad takovim delovanjem se ne bode mogel — mislim jaz — nihče spodtikati. Ako pa se — naj se v božjem imenu, mi pa recimo: „Vse za šolo in narod!“

J. L—e.

0 zgodovinski sliki.

Glavni namen ljudske šole je, telesno in duševno moči učencev vsestransko buditi in je soglasno ali harmonično gojiti in razvijati. Glavna sredstva, ki nam služijo v dosego tega namena, so učni predmeti. Ti se pa seveda ne smejo le mehanično v otročjo glavo phati, kajti takrat bi ne bile vzgojevalna, ampak morilna sredstva, ki njeznim cveticam podobne duševne moči zatirajo in njihovo naravno razvijanje zavirajo. Da pa vsaki učni predmet, kot sredstvo višjega namena, svojo nalogo izpolniti zamore, morajo ga poprej pedagogično izurjene glave presoditi in metodično urediti. Saj je znana in brez dvombe priznana resnica, da ni vse to, kar učitelj ve, za otroški duh enake imenitnosti ali vrednosti in taiste zanimljivosti. „Der grösste Gelehrte kann oft ein herzlich schlechter Pädagoge sein“ trdi neki koreniti strokovnjak.

Predmet, kateri najmočnejše vpliva na oliko idealne strani človeške, kateri vse duševne moči krepi in je najbolj sposoben značajnoizobraževati, je — zgodovina.

Seveda ne tista zgodovina, ki se nam ponuja v bojno obleko opravljena, ne tista, ki v eni roki krvavi meč vihti, v drugi pa zastavo suče, na kateri mrgolijo samoblastne trope zgodovinskih letnic in suhoparna imena golih prigodeb. Kdo je še z navdušenjem srkal tako bogati zaklad zgodovinskih letnic, kdo se le nekoliko ogrel nad tako ogromno trumo krvavih vojsk in bitev?!

Navdušenje je pa, kakor nemški pesnik trdi, pri zgodovini največje vrednosti. Trditev — „die Geschichte muss Sittengeschichte in Beispielen sein“ — se mora vresničiti.

Tedaj še le ima zgodovinski poduk vsestransko izobraževalen vpliv, tedaj se še le sme primerjati z ogledalom, v katerem se bliščijo najdražji biseri, to so prežlahadne čednosti, poleg navadnega kamenja, t. j. poleg človeških hudobij in napak. Izgledi v tej zgodovini naravnosti ali morale so pa „zgodovinske slike“ (Geschichtsbilder.)

Ker ne spada k naši nalogi, da bi se obširnejše govorilo o imenitnosti zgodovine na duševno odgojo, bomo zanjprej le v kratkem opazovali glavna načela, katerih se je držati.

A. Pri izbiranju, B. pri izdelovanju in C) pri metodični obravnavi zgodovinskih slik

Oseba, ki se voli za zgodovinsko sliko, mora biti svetovno zgodovinskega pomena ali visoke imenitosti za avstrijsko ali ožjo domovinsko zgodovino. Ne sme se nikoli celi životopis podati in vse lastnosti, ki se veje, naštet; le naj primernejše poteze blagega značaja se naj naslikajo in sicer le tako, kakor so se pri osebi v resnici nahajale. Slika mora biti naravna, ne povelšana ne posvečena. Za ljudi se ne smejo „angelei“ risati, kateri v nedosegljivih višavah plavajo, (zatorej samo zdihljaje, pa ne energično posnemanje zbuditi zamorejo) — ampak ljudje se morajo slikati, seveda ljudje, v katerih blago srce bije. Le na nekatere lepe lastnosti se mora pri voljeni zgodovinski osebi posebno ozirati, tedaj nam še le vse zgodovinske slike skupaj podajo zrcalo, v katerem si ogledujemo različne čednosti, kakor resničnost, odkritosrčnost, pravičnost, domoljubje, delavnost, itd. Vendar se smejo poleg dobrih lastnosti tudi **slabe** poteze možkega značaja omeniti in sicer takšne, pri katerih se hudi nasledki posebno velikomerno vidijo. Sploh se mora ozirati najbolj na tiste ljubeznjive lastnosti, ki kinčajo mladost, ali pa na tiste napake, ki jo studijo. Lahkomišelnost, raztrošenost, trmoglavnost in še več zastopnic te ljubeznjive druhal se prerado v mladostne kroge vdomači. Tako se razvidi iz Alcibijevega (Alcibiades) životopisa, da je genijalni sin slavnih Grkov kljub svojim krasnim talentom svojej atenskej domovini več škodoval ko koristil, pa to samo zato, ker je bil lahkomisel in omahljiv. Na takšen način se najlože pokaže neovrgljiva resnica znanega izreka: „Das ist der Fluch der bösen That, dass sie — — —“ (Schiller). Slabe poteze so večkrat v ozkej zvezi z dobrimi lastnostmi, zatorej se morajo zgodovinske osebe kot nad vsakdajnostjo steječi značaji tolerantno presojevati in z drugim merilom meriti, ko navadni sinovi prahū.

Osebe za zgodovinske slike se naj iz različnih stanov volijo. Ne samo jun¹ bojnega hrupa, ampak duševni junaki mirne delavnosti naj stopijo pred mladostni drⁱⁿ naj ga navdušujejo za krepko bojevanje na polju miru. Učenjaki, pesniki, sl^{arji}, skladatelji in vsi drugi dobrotniki naroda, domovine ali človeštva naj vžigajo ca za boljše del življenja.

Ne samo cesarje, kralje, pesnike itd. tudi bisere priprostih stanov, akor poštene kmete „prave stare korenjake“, ki v slamnatih kočah vživajo sreče se moramo po pravici soditi in za odgojo mladosti porabiti. Ker pa ta prevažna st^{ar} ne spada v okvir „zgodovinske slike“, se sme le pri domovinoslovju o njej obširnejše govoriti.

Iz zgoraj omenjenih stanov izvoljene slavne osebe so pa tiste važnejšega pomena, ki so se z močjo lastne energije in pridnosti iz vsakdanosti izkopali in po nevtrudljivem borenju proti mrzlim nezgodam tega življenja dospеле s potnim obrazom na vzvišeni oder slave. Ne tista skeleča revščina, ne ostudne zavisti strup, nič jih ni prestrašilo po svojih potih pogumno hoditi in vse moči z veselo požrtvovalnostjo

svojim idealom darovati. Boj za dobro stvar jim je vedno bil naj slajše tolažilo na trnjevem potu življenja! Ali nam manjka v slovenski ali občno slovanskej zgodovini takšne vrste mož?! Priprosta pa prežlahтна kmečka mati je v borni bajti zibala otroka, a pozneje je moža strmé občudoval omikan svet! Slomšek, Vodnik, Kopitar, Jurčič itd., kako krasni izgledi neumorne delavnosti in svetega domoljubja! Tudi dobro izdelani životopisi še živečih slavnih oseb (tudi slavnih žen) se dajo lepo za odgojo porabiti. Kako spodbudljiv ne bi bil n. pr. primeren životopis po celem omikanem svetu znane in slavne pevkinje Matherne, ki je kot učiteljska hči v svojej mladosti v vaškej cerkvi pelala!?

Preden se zgodovinska slika izdelati zamore, je neobhodno potrebno, se k temu delu vestno pripravljati, tem bolj, ker v slov. literaturi še ni knjige z napisom „Zgodovinske slike.“ Tvarina se nahaja v zanesljivih zgodovinskih virih, v zgodovinskih knjigah in v že izdelanih „zgodovinskih slikah.“ Celemu delu mora jasna razprava za podlogo služiti; vsaki del razprave mora pa še sam za se eni celoti enak biti. Pri izdelovanju se mora paziti, da se le to od mnoge tvarine v eno celoto vlije, kar je v resnici v stanu, duševne moči vsestransko izobraževati, otroški duh zanimati in — kar je pri vsem glavna stvar — na odgojo značaja vplivati. Da postane cela tvarina bolj živahna in zanimljiva, je dobro zaznamovalne anekdote med resnobno tvarino vpletati. Tudi v šalivej obleki je skrito večkrat úkapolno jedro. Oblika celega dela mora biti priprosta, ne vsakdanja, pa vendar lepa. V narodnih pesmih se vidi za to tirjatev krasen izgled; tukaj je priprosta z lepoto soglasno združena.

Ozir jemati se mora tudi na zaznamovalne telesne lastnosti, kakor tudi na obleko, ker na takšen način še le stopi oseba bolj jasno pred oči.

Po teh načelih izdelano sliko mora učitelj glede vsebine in oblike popolnoma v svojej oblasti imeti, mora se jo torej na pamet naučiti, če ne gospoduje popolnoma nad jezikom.

Prednašati se pa mora tako da postanejo polni vtisi, da beseda sega v globočine srea, da predrami duhove iz vsakdanjega dremanja, da jih vzdigne nad vsakdanjst in jih ogreje za stvar. Tako se globoko čutje in čustvenost sploh goji, čustvenost je pa tista glavna moč človeške duše, iz ktere volja (tretja glavna duševna moč) kali poganja, svojo rast in moč dobi. Kjer je potrebno se mora glas povzdigniti, vse moči se morajo združeno napeti, da le postanejo neizbrisljivi vtisi.

Za prednašanjem vsakega oddelka sledi izpraševanje. Neprilичno in okorno izpraševanje je v stanu celo toploto prednašanja ohladiti.

Namen izpraševanja je trojni:

1. se prepričamo, kako so učenci razumeli in kako temeljito zapopadli jedro prednašanja,
2. ze učenci napeljujejo k natančnejemu spoznavanju cele tvarine in
3. se pripravljajo na pripovedovanje.

Izprašuje se navadno dvakrat; drugoč se stavijo bolj občna vprašanja, tako da se odgovori samo en stavek, ampak na en del razprave.

Še le pri izpraševanju se lahko napeljuje k vsestranskemu opazovanju notranje zveze med mišljenjem in djanjem, še le tukaj se lahko opozori na izvir vsakega početka.

Učenci naj pripovedujejo svojemu spoznavanju primerno, naj tako govorijo, kakor so stvar zapopadli. Boljši učenci stopijo naj na oder in naj pokažejo, kako se mora brez vsake pojazljivosti neustrašljivo in prostodušno govoriti, kar glava misli in sree čuti. Konečn naj se tudi pesem, v kateri je mož slavljen, obravnava in prednaša; skoz to se še le junak bolj sreč približa in priljubi.

Po dobren (prednašanju) pripovedovanju pride naloga o prednašani tvarini na vrsto. Tukaj se še le vidi, kako daleč sega razumenje in sprevidenje v celo notranjo zvezo zgodovinske slike. Zadnja točka metodične obravnave je primerjanje s prejšnjo primerno zgodovinsko sliko. Po takšnem napeljevanju k primerjanju se bistri razum

in cela tvarina se tako rekoč vtrdi in postane neizgubljiva last dragocen, zaklad človeške duše. Se le iz umnega primerjanja izhajajo važna pravila za življenje, po katerih se mora človek ravnati, če hoče biti značajan mož, mož, kateri ostane vedno zvest svojim načelom in neomahljiv stoji v burnem morju življenja, kakor skala v sredi penečih valov.

J. C. Zlogonski.

Imenitnost šolskih vrtov v etičnem oziru.

(Kone.)

Največje imenitosti je pa vpljiv šolskega vrta na blagonosno izrejo otrok. Otrok, ki je drevesce sam vsadil, cepil in oskrboval, kateri je vidil, koliko je treba truda in potrpljenja, preden vzraste v krepko drevó, tak otrok, pravi Klodič, ne bode nikdar z lahka drevja poškodoval. Po sadjereji se toraj mladina požlahtni na sreč in umu, navdihne se spoštovanja in ljubezni do narave in njenega prečudnega početja. Prav torej govori Kellner: „Otrok, ki z vso ljubeznijo drevesca ne oskrbuje, ki se ne veseli njegove rasti, in se od njega noče učiti, ni več otrok in jaz bi ga ne hotel svojega imenovati.“ Učitelj pa, ki ne ume v otroških sreih ljubezen do narave in nje jasnega govora vzbuditi, bi se naj takoj iz šole odpravil“.

Kako pa naj bode vrt urejen, da bode vse te koristi učiteljem in učencem v istini prinašal? To je odvisno od njega velikosti, lege, njega bližne okolice in še drugih krajevnih razmer. Vse to mora učitelj, preden izdela črtež, natančno prevdariti in presoditi. Pri izpeljavanju črteža pa mu bode gledati na to, da bode vrt tako razdeljen, da ne žali očes, ne dobrega okusa.

Naredba deželnega šolskega sveta nam kratko pové, kako je šolske vrte notrajno urediti. Prvo mesto odločiti je drevesnici; če dovoli prostor, naj se odmeri tudi gredica v kuhinjska želišča. Ako je mogoče, oziralo se bode tudi na rimskega pesnika Horacija, ki veli: „Združi koristno s prijetnim“, ter se bodo ob robih ali pa v posebnih gredicah posejale razne cvetlice. Te ljubljenske narave vrt močno olepšajo učitelju in učencem v večje veselje. Da vrtu tudi ulnjak lepo pristoji, je umevno. Vendar je z zemljo varčiti, ter gledati, da se je glavnemu namenu preveč ne odtegne.

Ako se je vrt na imenovani način uredil, tedaj bode z vso skrbjo paziti, da je vedno čist in snažen. Le to povdarja tudi dež. šolskega sveta naredba, češ, da ni toliko gledati na velikost šolskega vrta, tembolj pa na notrajno uredbo in snago. Kellner pa o tem tako-le govori: „Ako najdem okusno in spretno urejen vrt, tedaj se mi njega lastnik že naprej prikupi, ako pa je vrt poln trnja in osata, ako v njegovih razdelitvi ni opaziti zdravega okusa, tedaj si nehoté mislim, da tudi v njegovi šoli ne more mnogo bolje biti“.

Lepo urejen šolski vrt je pravi kinč vsake šole, in ljudje radi zabajajo vanj, ga ogledavat. Tako se pa tudi zanj pridobé in učitelju bode lahko prodreti z nasveti, ki morebiti njegovo olepšanje ali povečanje nameravajo.

Da mora učitelj vse v vrtu dobro poznati, je neobhodno potrebno. On naj pokaže, da nekaj vé in da je vsikdar pripravljen s svojim znanjem drugim koristiti. Zaznamovati mu je toraj vsa sadna plemena, ktera se v vrtu gojé. Poznanje sadnih plemen je že radi tega imenitno, ker bode ravno na ta način mogoče poizvedeti, ktera plemena v tem, ktera v onem kraju bolj storé. Ako bi bil pri vsaki šoli vrt, in bi učitelji posamezna plemena natančno opazovali, v kratkih letih bi imel vsaki kraj tisto sadje, ktero mu najbolj ugaja. Vrt je tudi mnogo lepše, ako je vse natančno zaznamovano, in otroci imajo priložnost, da si z lahka zopomnijo imena žlahtnih plemen. Se pa naj mnogo plemen v vrtu goji? Nikakor ne! V sili zadostuje le eno, jih imaš 5—10, dosti jih je. Ni namreč toliko gledati na število raznih plemen, kakor na njih vsestransko vrednost.

Da je treba tudi razne rastline, strupene in druge zaznamovati, je umevno, kajti se zato vsadé, da jih otroci v vsej svoji rasti ogledujejo in dobro zapomnijo.

Kako je pa v sadjereji poučevati, da naš trud ne bode brez vspeha ostal? Ravnatelj Göthe je pred 6. leti v svojem govoru pri učiteljskem zborovanju v Mariboru dejal, da, če hočemo, da bode pouk vsem učencem koristil, moramo tudi vse brez izjeme učiti; tudi vsa dela v vrtu morajo otroci sami opravljati. Sami bodo toraj sejali, sadili, cepili, kopali, pleli, obrezovali i. t. d. Ako se bodo otroci že v prvih letih na ta način v sadjereji poučevali, tako ni dvomiti, da bodo iz njih vzrastli skrbni sadjerejci, pa tudi zvesti čuvaji sadovnikov sploh. Res je, da mora tudi učitelj včasih lopato in motiko v roke vzeti, da pokaže učencem, kako jim je delati, pa mislim, da s tem na svoji časti malo zgubi, kajti delo nikogar ne sramoti, tudi učitelja ne.

Kmaló se bode pa tudi pokazal vspeh učiteljevega truda. Videl bode, s kolikim veseljem otroci vsa povrtna dela opravljajo in kako tudi doma sejejo, sadé in cepijo.

Veselje do sadjereje leži že v otroški naravi, samo vzbuditi ga je treba. Otrok je poln življenja, zato tudi povsod življenja išče. Ako tedaj zapazi, kako drevó, katero je samo vsadilo in cepilo, živi in poganja, tedaj se ž njim spoprijazni, ga z vso nežnostjo oskrbuje, ž njim se pogovarja in kratkočasi, in hudo bi ga vžalil, kdor bi mu pri- ljubljeno drevesce poškodoval. Tako se je pa tudi otrok za vse življenje za sadjerejo pridobil in še v poznih letih se bode kot mož ž njo pečal ter rad pripovedoval o drevesih, ktera je v mladosti sadil in cepil. Da se pa to veselje v otroku vzbudi, je potrebno, da kaže tudi učitelj veselje do predmeta; premrtvo učenje ostalo bi kakor drugod, tudi tukaj brez zaželenega vspeha.

Kaj pa ustanovljenje šolskih vrtov ovira? Najbolj gotovo to, da mnogo šol nima niti pedi svoje zemlje. Pa ako se učitelj z vso odločnostjo in s potrebnim navdušenjem stvari poprime, ne bode mu ravno težavno, vse te zapreke premagati. Da si se tudi prigodi, da šolska občina učiteljevi želji na mah ne more ustreči, — v takih slučajih mu bode tedaj nekoliko potrpeti, — tako vendar ni misliti, da bi se občine trdovratno branile potrebno zemljišče v napravo šolskega vrta pridobiti, temveč jih ravno nasprotno mnogo želi, da bi se učitelji s tem prekornim naukom bolj bavili, nego so se dosedaj. Da je pa prve troške ložej pokriti, dava c. k. štaj. kmetijska družba, ako se prosi, celó male podpore.

Kdaj pa bode prišel čas, ko bodo naše šole kinčali prekrasni šolski vrti? Zgodilo se bode to takrat, kdar se bodo vresničile prelepe Kellnerjeve besede: „Sre, sre nam je treba za naše šole, za našo ljudstvo in njega otroke, sre, ki so v žarkih božje ljubezni ojeklenila“. Sre toraj potrebujemo, plemenitih sre, ki ljudstvo čez vseljubijo, ki so pripravljena vse svoje telesne in duševne moči nja blaginji posvetiti. Ljubezen do ljudstva je edina, pa tudi najmočnejša sila, ki učitelja priganja, da brez prenehljaja deluje, ki mu podeli pogum in moč, da ne omaga. Kdar bode prava, nesebična ljubezen naša srea prešinila, kdar bode ta ljubezen nas in naše ljudstvo trdno vezala, takrat, dragi tovariši! bodemo videli, kako se bodo pri naših učilnicah ustanovljali vrti in kako se bode njih blagoslov razširjeval do zadnje kmečke hišice. Kdar pride ta čas, potem bode iz učiteljskih krogov zginilo veternjaštvo in nezaupnost, ki sedaj njih skupno delovanje tako močno ovirata: potem ne bode več najti učiteljev, ki bi bili pripravljeni svoje moči stranscarskim nameram posvetiti, temveč bodo v lepi edinosti ljubezni in medsebojni podpori le svojemu vzvišenemu poklicu živeli, ter bodo neutrudljivi v izpolnjevanju dolžnosti, izvirajočih iz njih preimenitnega stanu. Polni mladostnega navdušenja se bodo z vsemi močmi in brez strahu potegovali za vse, kar je resnično lepo in dobro, in brez odpora si bodo prizadevali pomnožiti srečo ljudstva, mej katerim živé in poslujejo. Kdar bodo naša srea polna goreče ljubezni do naroda in domovine, potem bodemo videli, kako se bo ljudstvo duševno in blagoravno povzdignilo, kako se povišalo blagostanje in kako bode naša prelepa domovina polagoma dobivala rajski pogled.

In so li sladkejši občutki od onih, ki izvirajo iz zavesti, da človek vse svoje življenje po najboljšem prepričanju, znanju in moči deluje v prid svojega naroda? Kdar bode nas učitelje tako mišljenje navduševalo in k delu spodbujalo, potem bode narod s ponosom na nas kot svoje največje dobrotnike kazal, mi pa bodemo, stopivši

enkrat iz svojega torišča svésti si svojega plodonosnega življenja sè slovenskim pesnikom Štritarjem reči zamogli:

„Svéto smo služili svéti domovini!

Fr. Praprotnik.

Prvi pouk.

Po analitično-sintetični učbi. Spisujeta Ivan Kele in Šim. Šalamun.
(Dalje.)*

V. Voz.

Nazorni nauk.

Gospodarsko orodje.

Kdo mi zna napisati besedo „meč“? Kdo sestaviti? Kdo narisati? Kaj je sedaj J. narisal? Kdo potrebuje meč? Čemu potrebuje vojak meč? Koga brani? S čim se še brani vojak? Kako se imenujejo reči, s katerimi se branimo? Imenuj mi več orodij! Kako se imenujejo reči, s katerimi kaj delamo? Kdo vé več orodja imenovati? Kdo potrebuje sekiro, žago, dleto, pilo, oblič, klešče, kladivo?

Ljudje, ki potrebujejo kakšno orodje in si z rokami kruh pridelujejo, imenujejo se rokodelci. Kako se imenujejo ljudje, ki pri svojem poslu kakšno orodje potrebujejo? Kdo je tedaj mizar, tesar, zidar? Kdo mi še vé kakšnega drugega rokodelca imenovati? Kakšno orodje potrebuje eden, kakšno drugi rokodelce? Kaj dela ta, kaj uni? Iz česa je eno, iz česa drugo orodje? Kakšne dele ima eno, kakšne drugo?

Potrebuje kmet tudi orodje? Kakšno? Čemu potrebuje plug, brano, motiko, koso, srp, grablje, vila, lopato? itd. Kje potrebuje eno, kje drugo? Kako se imenuje to orodje, ker ga kmet potrebuje? Kako se imenuje orodje, ki ga mati v kuhinji potrebuje? Kaj nam pripravlja kmet sè svojim orodjem na polju? Čemu potrebujemo žito, turšico itd. Ali bi zamogli brez žita itd. živeti. Ko bi kmetovalec nič ne sadil in ne sejal, bila bi povsod kmalu lakota. Kaj bi bilo, ako bi kmet nič ne sadil in ne sejal?

Na čem spravlja kmet žito in druge poljske pridelke domu? Kaj še vozi? Kaj je voz? Kdo vleče voz? Kdo pomaga kmetu polje obdelovati? Kaj še tedaj kmet, razun kmečkega orodja imeti mora, če hoče polje obdelovati? Kakšno živino bi moral vsak kmetovalec imeti? Česa mora mnogo imeti, če hoče lepo in dobro rejeno živino imeti? S čim nam koristi živina? Kje nam pomaga delati? Kaj vleče ali vozi? Kaj še?

Poleg česa vpregamo živino k vozu? Ali je oje spredaj ali zadek pri vozu? Koliko koles ima voz? Koliko spredaj? Koliko zadek? Sprednji kolesi ste pri sprednjem, zadnji pa pri zadnjem delu voza. Koliko delov ima tedaj voz? S čim je prednji in zadnji del zvezan? (svoro). Koliko ročic ima prednji, koliko zadnji del? Sprednji ročici tičite v vrtelu, zadnji pa v polčici. Pri katerem delu voza je tedaj vrtelo? Kako pa se imenuje ta del, na katerem je vrtelo? (polčica). S čim so vrtelo, polčica in svora zvezane? (rudni klin, rednik, rajdnik.) Škarje med polčico in osjo se imenujejo škarijše. Koliko škarijš je pri vozu? Zadnja konca sprednjega škarijša sta zvezena s polzo. Kaj pa je pri prednjem koncu tega škarijša? Zakaj mora polza vedno namazana biti? Na čem se sučejo kolesa? Kteri so deli kolesa? (šinja, platišča, špice in pesto.) Kaj devljemo na voz, kadar hočemo gnoj voziti? (slanje, namlanje, nastanje.) Kaj moramo djati na ročice, kadar vozimo krmo, žito, itd.? (garice.) Kaj stori voznik, kadar navzdol vozi? S čim zavira? Na katerem delu voza je zavor? Kdo mi vé sedaj imenovati in pokazati posamezne dele sprednjega, kdo zadnjega dela voza? Kdo vse dele skupaj? Iz česa je voz? S čim je okovan? Kdo dela lesene,

*) Glej lanskega „Popotnika“ str. 186.

kdo železne dele voza? Kaj še dela kolar, kovač? Ima vsak voz po štiri kolesa? Kakšne voze še tedaj imamo? Kako se imenujejo vozovi, v katerih se gospoda vozi?

Pripoved.

Pazite! hočem vam nekaj o „vozniku in Pavlihu“ povedati. Pripoved iz začetnice str. 49.

Izpraševanje, nauk.

Kdo je potoval preko polja? Koga sreča na potu? Komu pravimo voznik? Kaj je delal? Koga je podil? Kako je podil? Koga imenujemo neusmiljenega? Po kakšni cesti je neusmiljeno podil? Ali je vsaka cesta kamenita? Kakšne še imamo? Za kakšne ceste moramo skrbeti? Zakaj? Kaj povpraša voznik? Kaj odgovori Pavliha? Kaj si misli voznik na to? Zakaj? Kaj stori voznik na to? Kdo se vrne na večer po tisti poti? Koga najde v veliki težavi? Kaj se mu je bilo zgodilo, zaradi hitre vožnje po kameniti cesti? Česa ni mogel, ker se mu je strlo? Kaj je bil tisto noč prisiljen? Kaj reče Pavliha z nasmehom? Kaj se mu zgodi, kdor umnih svetov ne posluša? Koga imenujemo umnega? Kteri od teh dveh je bil pametnejši?

Risanje voza.

Učitelj napravi eden veči in nekoliko od tega manjši krog in reče: takšna podoba se imenuje krog. Koliko krogov sem naredil? Sta li oba enaka? Naredite tudi vi eden veči in nekoliko od njega manjši krog! V sredi krogov napravite piki! Te piki se imenujete sredinski piki. Kako se imenuje pika sredi kroga? Od sredinskih pik napravite ravne črte na vse strani proti okrogli krogovi črti! Kaj smo sedaj napravili? Ste li to pravi kolesi? Ali ste si enaki? Ali so pri pravem vozu tudi vsa kolesa enaka? Ktera so si enaka? Učitelj in otroci narišejo potrebne naravne črte, da je voz, ter jih vpraša: kaj je to? Je li to pravi voz? Kakšen je? Kako se imenuje ta del voza? ta? i. t. d. Kdo mi vé posamezne dele sprednjega voza imenovati? Kdo zadnjega? Kdo vse skupaj?

Razkrojitev besede „voz“.

Recite vsi! to je voz in pazite kaj bom na tabli napravil.

VOZ
— — —
V, O, Z,

Kaj ste izgovorili, ko sem to zakrivljeno črto naredil? Kaj pomeni tedaj ta črta? Kolikokrat ste prenehali? Koliko zlogov ima ta beseda? Recite še enkrat prav počasi „voz“ in pazite, kaj bom na tabli napravil! Kaj ste izgovorili, ko sem to črto naredil? Kaj pomeni tedaj ta črta? i. t. d. Koliko glasov ima ta beseda? Koliko glasnikov? Koliko tihnikov? Koliko glasnikov že poznate? Kdo mi vé kakšni tihnik imenovati?

Pisanje besede „voz“.

Kako se glasi prvi glas v besedi voz? Pazite! hočem vam znamenje za prvi glas pokazati.

v, o, z, ov, oz, vo, voz

Sedaj pišejo vsi skupaj po učiteljevem narekovanju črko v; spoznavanje tiskane črke v. Kako se glasi drugi glas v besedi „voz“? V kateri besedi smo imeli že o? Kdo mi zna to črko na tablo napisati? Kdo tiskano poiskati? Sedaj pišite vsi črko o! Koliko črk že poznate v besedi „voz“? Izgovorite ji skupaj! Ali so to že vse črke besede „voz“? Koliko jih še manjka? Kako se glasi? Hočem vam znamenje za ta glas pokazati. Kako sem ga napravil? Kakor navadno. Vsestransko ponavljanje, spoznavanje in skupno izgovarjanje teh črk.

Različna sestava že znanih črk: ov, oz, vo, voz, vo—zi, vo—zim, zi—ma, vi—le, ze—le—na mi—za, no—vo vi—no.

Pogovor o navedenih besedah.

Čitanje iz „Začetnice“ do črke **h**, večkratno ponavljanje črke **z** v zvezi že znanih črk.

Petje. Samoglasniki.

VI. hiša.

Kje smo najrajši, ako je grdo vreme, ali če je mrzlo? Kje stanujemo navadno? Kaj je hiša, ker v njej stanujemo? Kdo izmed vas je že videl hišo staviti? Kaj skopljejo poprej, ko začnejo hišo zidati? Kako daleč okrog skopljejo to jamo? Kaj nadevljejo potem v to jamo? Kaj postavijo potem na ta zid? Kako mora tedaj ta zid napravljen biti, ker cela hiša na njem stoji? Kako se imenuje ta zid, ker je celi hiši podstavljen? Kaj stavijo na podstavo? Kaj pokriva hišo? Iz česa je streha? Iz česa še? Kdo dela streho? Kaj moli iz strehe? Ktere dele hiše smo že imenovali? Skozi kaj hodimo v hišo? Lehko vrata vidimo, ako smo zunaj? V katerem delu hiše so vrata napraljena? Kaj je še v glavnem zidu napravljeno, da zamore svetloba v hišo? Zamoremo okna tudi od zunaj videti? Ktere dele lahko pri hiši od zunaj vidimo? Kako se imenujejo ti deli, ker so od zunaj pri hiši? Imenuj mi zunanje dele hiše!

V kateri prostor stopimo najprej skozi vrata? Kam lahko pridemo iz veže? Po čem pridemo v klet? Kam še lahko pridemo po stopnicah? Ali zamoremo vežo, sobo, kuhinjo, shrambo, klet, podstrešje i. t. d. tudi od zunaj videti? Ali so ti deli znotraj ali zunaj? Kdo mi vé sedaj imenovati znotranje dele hiše? Kdo zunanje? Kdo vse skupaj? Kteri del hiše je klet, podstrešje, streha, i. t. d.? Nektere hiše imajo tudi strelosvod in veternico ali petelina na strehi. Čemu? Iz česa so hiše? Kako pravimo hišam, ki so iz opeke? Kdo stavi zidane hiše? Iz česa delajo zid? Kdo stavi leseno hišo? Iz česa? Kdo dela vrata? Kaj še dela mizar pri hiši? Kdo dela ključce in ključavnice? Kaj še dela ključavničar? Kdo dela križe za okna? Kaj še dela kovač pri hiši? Kdo vrezuje šipe za okna? Iz česa so šipe? Kaj potrebuje pri stavbi hiše zidar, tesar, mizar i. t. d.? Kako smo imenovali ljudi, kteri kakošno orodje potrebujejo? Kteri rokodelci delajo pri stavbi hiš? Kaj dela ta, kaj drugi? Ali je lepo, ako je v hiši in okoli hiše vse v neredu in nesnagi? Kako bi tedaj moralo vedno v hiši in zunaj hiše biti? Nesnaga in nered škodujeta celo zdravju; snažnost in rednost pa nam mnogo koristi in pomaga, da nas ljudje čislajo.

V čem stanujejo ljudje? Stanujejo krave, konji, svinje i. t. d. tudi v hišah? V čem stanujejo te živali? (v hlevih). Kakšne živali so krave, konji, svinje, kokoši i. t. d., ker pri domu živijo? Imenuj mi še kakšno drugo domačo žival! Čemu so nam domače živali? Nam tedaj te živali koristijo, ker nam pomagajo delati in nam služijo v živež? Kaj jim moramo tedaj mi zato storiti, ker nam obilo koristijo? Čegavo stanovanje je hlev? V kaj polagamo krmo konjem, kravam in volom? V kaj pa svinjam? Kako so imenuje prostor, v katerem žito mlatimo? Kdo mlati žito? S čim? Kam spravijo mlatiči žito? Kam slamo? Kam pa spravljamo seno in otavo? V kateri prostor spravljamo listje? Kako se imenujejo ta poslopja, ker jih kmet potrebuje? (kmetijska ali gospodarska poslopja). Kakšno bi moralo biti v hlevih in drugih gospodarskih poslopih, ter okoli njih.

Pripoved.

Iz „Začetnice“ str. 45. „Iskra“.

Izpraševanje pripovedi in nauk. Uganke, str. 45, 1, 2, 3.

Risanje „hiše“.

Napravite lepo ravno ležečo črto! Na obeh konceih te črte napravite enaki stoječi črti gor! Zvežite te stoječi črti z ležečo črto zgoraj! Nastavite na desnem koncu zgornje ležeče črte, ter vlecite malo poševno črto proti levi gor! Na levem koncu enako dolgo poševno črto proti desni gor! Zvežite konca teh poševnih črt z ravno ležečo črto! Nastavite v sredini leve stoječe črte in vlecite lepo ravno proti desni stoječi! (Uč. naprej in otroci za njim po narekovanju rišejo vrata, okna in dimnik,

dokler ni hiša gotova, potem vpraša:) Kaj smo sedaj narisali? Je li to tedaj prava hiša, ker smo jo narisali? Kdo mi vé imenovati in pokazati dele hiše, ktere tukaj vidimo? Ali so to znotranji ali zunanji deli hiše? Kdo mi vé znotranje dele hiše imenovati? Kdo vse skupaj? Hiše, ktere imajo nad izbami zopet izbe, imajo nadstropja. Koliko nadstropij bi imela takšna hiša?

Razkrojitev besede „hiša“.

Učitelj pokaže na narisano hišo in vpraša: kaj je to? Recite še enkrat besedo „hi—ša“ in pazite, kaj bom na tabli napravil!

$$\begin{array}{c} \text{hi—ša} \\ \hline \text{h, i, š, a,} \end{array}$$

Kaj ste izgovorili pri prvi, kaj pri drugi zakrivljeni črti? Kolikokrat ste prenehali? Koliko zlogov ima tedaj ta beseda? Kako se imenuje prvi, kako drugi zlog? Izgovorite še enkrat prav počasi prvi zlog in pazite, kaj bom na tabli napravil! Kaj ste izgovorili pri prvi, kaj pri drugi ležeči črti? Kaj pomeni tedaj prva, kaj druga? Kteri glas slišimo najprej, kterega potem? Recite pri prvi črti tako dolgo „h“, dokler vam druge ne pokažem in potem hitro „i“! Enako nazaj! Kdo še mi zna imenovati drugi zlog? Izgovorite še enkrat prav počasi in pazite, kaj bom na tabli napravil! Kaj ste izgovorili pri prvi, kaj pri drugi ležeči črti? Kaj pomeni prva, kaj druga? Kteri glas slišite v tem zlogu najprej, kterega potem? Recite pri prvi črti tako dolgo „š“, dokler vam druge ne pokažem in potem hitro „a“! Enako nazaj! Koliko glasov ima cela beseda? Recite pri prvi črti tako dolgo „h“, dokler vam druge ne pokažem in potem hitro „i“! Recite prva dva glasa tako dolgo, dokler vam tretje črte ne pokažem in potem hitro tretji glas! Česa je v mestu mnogo? Recite tako dolgo prve tri glase, dokler vam zadnje črte ne pokažem in potem hitro zadnji glas! Enako nazaj.

Dalje prih.

Metodična razprava kocke.

(Po navodu dr. F. vit. Močnika spisal Velčki)

(Dalje.)

Kje se konča kocka predej? Pokaži! Kje se konča kocka spodej? Pokaži! Kje na desni? Kje zadej? Kje zgoraj? Kje na levi? Tam, kjer se kocka konča je ploskev. Pokaži ploskev kocke! Ti! Pokaži ploskev mize! Še edno! Pokaži ploskev klopi! Še edno! Pokaži prednjo ploskev kocke! Pokaži levo ploskev kocke! Spodnjo! Zadnjo! De-no! Zgornjo! Koliko ploskev ima kocka! Ker ima kocka šest ploskev, imenuje se tudi šesteroploskovnik. Kako se še imenuje kocka? Zakaj?

Kaj je to? (klobuk) Kaj je klobuk? (telo) Kje se konča klobuk zgoraj? Kaj je, kjer se konča klobuk zgoraj? Kakošna je ta ploskev? Učitelj kaže z roko. (kriva) Ktero telo še ima krivo ploskev? Kakošna je ta ploskev kocke? (ravna) Kakošna ta? Ta? Kakošna je vsaka ploskev kocke? Smemo tudi reči: Vsaka ploskev kocke je raván (ravnina) Kaj je vsaka ploskev kocke? Kaj je vsaka ploskev knjige? Pokažite raváni (ravnine)!

Pokaži zgornjo ploskev! Pokaži prostornost od desne na levo! Kako se imenuje ta prostornost? Pokaži prostornost od predej na zadej! Kako se imenuje ta prostornost? Pokaži prostornost te ploskve od spodej navzgor! Koliko prostornosti ima gornja ploskev? Kako se imenujete? Pokaži spodnjo ploskev? Dalje, kakor pri zgornji. Učitelj: Hočemo pa si kocko tako obračati, da bode vsaka ploskev, ktero si ogledujemo, ležala tako, kakor ležite sedaj zgornja in spodnja.

Ogledujmo si prednjo ploskev! Obrni kocko! Dalje, kakor popred. Koliko prostornosti ima leva ploskev? Desna? i. t. d. Koliko prostornosti ima vsaka ploskev kocke? Pokaži in imenuj prostornosti ploskve na tabli! Na steni! i. t. d. Imenuj prostornosti vsake ploskve! Koliko prostornosti ima vsaka ploskev?

Kako se imenuje del zida, na katerem stoji cela hiša? (osnova, osnovni zid). Pokaži ploskev, na kateri stoji cela kocka? Kako bomo imenovali to ploskev? (osnovno ploskev). Pokaži osnovno ploskev!

Zasuči kocko, da bode ta ploskev osnovna! Pri kocki imenuje se tudi zgornja ploskev osnovna. Pokaži jo! Koliko osnovnih ploskev ima kocka? Pokaži jih! (Učitelj obrne kocko.) Pokaži sedaj osnovni ploskvi! Pokaži ploskev, ki je na strani! Kako se bode imenovala ploskev na strani? (Postranska ploskev). Pokaži še eno postransko ploskev! Še eno! Koliko postranskih ploskev ima kocka? Učitelj obrne kocko. Pokaži in imenuj postranske ploskve! Koliko jih je?

Kaj je to? (svinčnica, kalamer). Kteri rokodelec potrebuje svinčnico? Čemu? Vsak zid mora biti namerjen po svinčnici. Rečemo tudi: Zid mora biti navpičen. Kakošen je ta zid? Pokaži navpično ploskev kocke! Še eno! Koliko navpičnih ploskev ima kocka? Kocka se obrne. Pokaži navpične ploskve! Pokaži navpične ravane v učilnici! Kaj je to? (skleda) Kaj je v skledi? (voda) Kaj je to! (ravnilo) Položi ravnilo na vodo! Pokaži z roko, kamor je ravnilo namerjeno! Pokaži ploskev, ki je tako namerjena! Ravnilo leži vodoravno. Kako leži tedaj ta ploskev? Ploskev je vodoravna. Pokaži drugo vodoravno ploskev! Koliko vodoravnih ploskev je na kocki? Koliko navpičnih? Ktere so navpične? (postranske) Kteri ste vodoravni? (osnovni). Vzdignite roki naprej, da bodete vodoravni! Vzdignite jih, da bodete navpični! Roke na klop! Postavi ravnilo navpik! Sedaj bomo nagnili ravnilo, počasi, vedno dalje, da bode ležalo na zadnje vodoravno. Učitelj začne. Še je sedaj navpično? Je že vodoravno? Sedaj ni navpično, ne vodoravno, sedaj je poševno. Nagne dalje. Je ravnilo sedaj navpično? Vodoravno? Sedaj je tudi poševno; i. t. d. Kedaj je ravnilo poševno? (Kadar ni navpično in ne vodoravno). Vzdigni roko, da bode poševna! Pokažite in imenujte poševne ploskve! Položi ravnilo vodoravno, navpik, poševno!

Učitelj ima dve deščici. Na vsaki zaznamnja eno večih ploskev. Postavi deščici tako, da bodete si zaznamnjani ploskvi navpik. I, tudi! Kje se zadenete ploskvi? Postavi deščici tako, da bi se ploskvi, ako bi bile daljše, zadele tukaj, kjer držim prst! Postavi deščici tako, da bi se ploskvi nikoli ne zadele, akoravno bi bile jako dolge! Položi roki tako, da se nikoli ne bi zadele, ako bi bile tudi veliko daljše! Obrni to ploskev proti steni tako, da je ne zadene ne sedaj in ne nikoli! Ploskvi, kteri ste tako namerjeni, da se ne zadenete in tudi ne morete zadeti nikoli, bi še bile tako dolgi, ste vzporedni. Imenujte vzporedne ploskve v izbi! Imenujte nevzporedne ploskve v izbi! Se nahajajo na kocki vzporedne ploskve? Imenujte vzporedne ploskve na kocki! Imenujte nevzporedne ploskve na kocki! Pokaži dve vzporedni ploskvi kocke! Še dve! Kolikokrat po dve vzporedni ploskvi ima kocka? Učitelj kocko obrne. Pokaži, po kateri dve ploskvi ste sedaj vzporedni? Kolikokrat po dve vzporedni ploskvi ima kocka? Imenuj več ploskev, ki so med saboj vzporedne!

Kaj je to? (kocka). Koliko ploskev vidimo na kocki? Učitelj odvzame eno ploščo. Kocka je namreč votla in učenci vidijo notranje ploskve. Kaj vidite? (ploskve). Učitelj zopet ploščo pritrdi. Koliko ploskev je notranjih? Koliko jih je po vrhu? Kako še lahko imenujemo te ploskve, ker so po vrhu? (površne). Koliko površnih ploskev ima kocka? Tudi tabla bi zamogla biti votla. Poglejte notranje ploskve table! (ne vidimo). Poglejte površne ploskve table! Tako pri drugih rečeh. Ktere ploskve vidimo na vsakem telesu? Namesto površne ploskve se tudi reče površje. Kaj vidimo pri vsakem telesu? Koliko ploskev ima površje kocke? table? (Dalje sledi.

Slovstvo.

Ljubljanski Zvon. Vsebina I. zvezka 1. S. Gregorčič: Čas. Pesen 2. Gorazd: Brodnik. Balada. 3. J. Kersnik: Cyclamen. Roman. 4. Dr. J. Mencinger: Ajdovski gradec. 5. A. Ukmar: Spomini na jutrove dežele. 1. 6. J. Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih. 13. 7.— b—: V drugi strugi. Pesen. 8.— b—. Pismo. Pesen. 9. Križan: Smrt carja Samuela. Balada. 10.— b—. Zvonjenje, Pesen. 11. Dr. Fr. Detela: Kislo grozdje. Humoreska. 12. Dr. Fr.

Celestin: Naše obzorje. I. 13. S. Kutar: Slovenske naselbine po Furlanskem. I. 14. P. Slovo. Pesen. 15. L. Žvab: Fra Gregorio Alasia de Sommaripa. 16. Slovenska književnost: I. Dr. J. Vošnjak: Slovenska mati. II. J. Berbuč: Fizika. III. A. Senekovič: Geometrija za nižje gimnazije. 17. Fr. Levec: Paul Wiener. 18. Slovenski glasnik. — Koliko prekrasnih reči! Rodoljubi sezite po njih! Stoji za celo leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

„Kres“. Leposloven in znanstven list. Obseg I. štev. 1. Luteranci. (Histor. roman.) A. Koder. 2. Ni moči. (Pesen.) Lujza Pesjakova. 3. Milko Vogrin. (Novela.) Dr. Stojan. 4. Na planini. (Pesen.) —b—. 5. Popotni spomini. Igo Kaš. 6. Moja pesen —b—. 7. V širni prosti svet! (Pesen.) Radovan Živko. 8. Ulrich vitez žlahtni Lichtenstein. J. Majeiger. 9. Epiške indske pripovedke in pravljice. K. Glaser. 10. Nekaj drobtinice o Stanku Vrazu. Dr. J. Pajek. 11. Kako so stari narodi mrtve pokopavali. Fr. Wiesthaler. 12. Razne malenkosti. Krek. 13. Gašpar Rojko. Davorin Trstenjak. 14. Drobnosti. Ureduje list dr. Jakob Sket c. k. gymn. prof. v Celovci. Velja za celo 4 gld., za pol leta 2 gld. Po knjigarnah velja vsak snopič 40 kr. List je vreden vse duševne in gmotne podpore od strani rodoljubov.

[Orgelbuch von Johann Vogl, Lehrer an der k. k. Lehrerbildungsanstalt in Graz, 1882] obsega 18 nemških in 6 slovenskih cerkvenih pesen, veliko pred- in poiger, Haydnovo veliko mašo, razne responzorije, Asperges me, Vidi aquam in cesarsko pesen. Dodatek ima 55 pred- in poiger v najnavadnejših durovih in mollovih tonih, potem navod k modulaciji. Bodočim organistom, posebno pa tistim učiteljem, ki se v cerkveni godbi urijo in za preskušnje v orglarstvu pripravljajo, se nič boljšega ne more priporočati, ko ta knjiga. Izvrstno urejeno delo, katerega mala cena le 1 gld. 10 kr.*) iznese, se dobiva pri g. pisatelju v Gradcu in se vsem prijateljem čiste cerkvene godbe naj boljše priporočuje. Tribnik, Slivniški.

[„Vrtec.“ Časopis s podobami za slovensko mladino. Ureduje Ivan Tomšič, učitelj na c. k. vadnici v Ljubljani. Natisnila Klein in Kovač] nastopil je svoje XIII. leto. Ni je knjige, ki bi se vsakej slov. šolski bukvarnici, sploh vsakemu mladeniču in deklici bolj priporočiti mogla, ko Vrtec; tudi je ni, da bi našo, mladino tako podučevala in kratkočasila se svojimi povestimi pesnimi, pravljicami, basnimi, prirodopisnimi sestavki, drobtinami, zabavnimi nalogami in ugankami. Cena je na leto 2 gld. 60 kr.; za pol leta 1 gld. 30 kr. Č. g. duhovniki, učitelji, rodoljubi skrbite, da si bo vsaj vsaka šola eden istis naročila. Naročite si pa še prejšnje trdovezane letnike Vrtčeve od 1874—1882. In sicer 1874 (za 1 gld. 80 kr.), 1875, 1876 (po 2 gld.) 1877 (2 gld. 20 kr.) 1878—1882 (po 2 gld. 60 kr.) Mladina vam bode gotovo hvaležna. Naročnina se pošilja „Vrtčevemu“ uredništvu v Ljubljani mestni trg, štev. 9. Dragoslav.

Dopisi.

Izpod Pohorja. Težko smo pričakovali dneva, v katerem si nas dragi „Popotnik“ obljubil pohoditi, kajti jako smo že bili radovedni v kaki obleki bodeš priromal, in kaj nam v svoji torbici prinesel. Sicer si se malo zakasnil,**) kar nam nikakor ni bilo po volji, vendar ti prvo pot še odpustimo, pričakujoči, da nam odslej vselej o pravem času dojdeš. Sè svojo opravo, posebno pa sè svojim blagom pa si nas jako razveselil. Zato bi pač iz sreča želeli, da bi našel povsod dosti prijateljev, da bi se ti povsod vrata odprla, kjer koli bodeš potrkal. Želeti bi bilo, da te prijazno sprejmejo vsi narod in domovino ljubeči ljudje, posebno pa tisti, katerim si v prvi vrsti

*) Čisti iznesek je namenjen vdovam in sirotam štajarskih učiteljev.

Vredn.

**) Se po naši krivdi ne bo več zgodilo. To pot pa prosimo čast. bralec oproščenja.

Vredn.

namenjen, katerim je izročen človeštva najlepši zaklad, naša mladina. Nikogar naj bi mej učitelji ne bilo, ki bi ti ne bil iskren prijatelj; vsak naj bode radovoljno pripravljen podpirati te s telesno pa tudi duševno hrano, da nam tako vzrasteš v korenjaka, do ktereга bomo vsi veselje imeli. Nikdo se naj ne izgovarja, da nima potrebnih novcev, tak izgovor je jalov: vsaj učitelj, ki par goldinarjev za šolski list, kateri mu k vspešnemu delovanju količkaj pripomaga žrtvuje, žrtvuje to za svoj poklic, za — narod. Šivar, čevljar, ako izve o novem, boljem orodju, takoj si je omisli, kajti mu bode ž njim lažje, spretnjeje in lepše delati, ter tako tudi bolj vstrezati okusu in volji občinstva. Kako, in ti dragi moj tovariš! ki izvršuješ najlepši posel na svetu, bi si ne oskrbel potrebnega orodja, bi ne sprejel lista, ki se tako prijateljsko s teboj razgovarja, te poučuje, bistri na umu in blaži na sreč; ki te tolaži in kratkočasi, ter te podpira v izpolnjevanju tvojih svetih dolžnosti? Znanje je uma svetli meč, s katerim se nam je opasati, ako hočemo plodonosno delovati. Da se nam pa meč ne skrha, da v znanostih ne opešamo, podpirajmo vsi prav krepko „Popotnik-a“, ker potem smemo pričakovati, da bode vse svoje moči napel, da nam male žrtve obilno poplača. Kjer deluje po več učiteljev, naj si vsak posebe list naroči in ne vkupno. Naj vendar vsak pomisli, da ga je dolžnost nekaj žrtvovati za dom, za razcvet in ukrepljenje šolstva. Tudi šolski list ni podoben drugim listom, ki se beró in odložé temveč nja veljava mu za vselej ostane, in ob koncu leta imaš pred seboj prelepo knjigo, ktero bodeš morebiti še v poznih letih rad prebiral. Da bi društva naročevala list, ter ga potem društvenikom v branje pošiljala, kakor je bilo v zadnji številki brati, tako zahtevanje zdi se mi nečastno, kajti vsak ve, da listu brez izdatne materijelne podpore ni moči živeti. Pač pa bi si naj vsako učiteljsko društvo še posebe po en iztis naročilo, kateri se potem zveže ter v bukvarni shrani. Storimo toraj vse, kar moremo, da zagotovimo listu obstanek nam vsem v čast in veselje. Pa tudi vsem drugim prijateljem šolstva in mladine naj bode list gorko priporočan. V slogi je moč! Ako združimo svoje moči, ter jih združene posvetimo najlepšemu opravku na svetu, odgoji in pouku preljuje slovenske mladine in človeštva sploh, tedaj bodimo uverjeni, da bode naš trud prinašal mnogo sadu, in osramoteni bodo vsi naporí nam sovražnih elementov!

—k.

Iz Vojnika. Ker sta bila v prvem tednu t. l. dva praznika ter je bila zato v prvi četrtek, kot naš navaden društven dan, šola, zbralo se je še le dne 11. jan. t. l. 16 udov celjskega učit. društva k svoji glavni letni skupščini. Po srčnem pozdravu od strani g. predsednika in po predstavljenju novega društvenega uda g. Fr. Kocbek-a, podučitelja v Žaleu, prečita zapisnikar g. A. Hofbauer svoj slovenski pisan zapisnik. Na to naznani g. predsednik sledeča dva dopisa: a) Sl. okr. glavarstvo prosi, da se mu, kakor navadno, naznani število udov in eventuelno tudi društveni računi. b) G. Möller v Beču namerjavajoč izdati predloge za pisanje v narodnih šolah, poizvedel bi rad tudi mnenje našega društva, kake oblike črk i. t. d. naj izvoli. Društvo mu odgovori, da se hoče držati črk, izbranih pri lanskí uradni učitelj. konferenci v Celju. (Miklošičevi začetnici). G. Fr. Pečovnik govoril je na to o pisalno-bralni metodi. Po kratkem teoretičnem uvodu o raznih čitalnih metodah, pokazal nam je praktično na izgledni besedi „miš“ kako izvaja in prisvaja on črko „m“. Cel govor je bil jako dobro sestavljen in v pravilni gladki slovenščini prednašan, zato pa je žel g. govornik tudi občo pohvalo.* Ker se v celem lanskem „Popotniku“ ni ničesar avtentičnega o delovanju našega društva poročalo, dovoljujem si iz od g. zapisnikarja tudi v slovenščini čitanega društvenega letnega poročila navesti nekaj več kot običajno. Pri deveterih mesečnih zborovanjih v celem letu govorili so sledeči gospodje: A. Brezovnik: a) O slovensko-nemških slovnica (5. jan.) b) Rastlinstvo na nar. šoli, z učnim poskusom (4. maja) c) Poročilo o zborovanju slov. učit. v Ljubljani dne 5. sept. 1882 (7. dec.) Fr. Gabršek: O izvoru

* Želeli bi bilo, da bi se mlajši učitelji večkrat oglaševali k javnim govorom, kajti ne privadili bi se s tem le javnosti, novstrašljivosti, zaupanja v svoje moči ter parlamentarnosti (lastnosti, katerih nam je v sedanjih burnih časih krvavo potreba), nego izurjevali bi se prav zelo tudi v svojem milem slovenskem jeziku, da ga bodo potem tem intenzivnejše ljubili ter tem vspešnejše v domačih šolah delovali.

in razvoju jezika (7. dec.) V. Jare: a) Glagoli I. vrste (4. maj.) b) Domovinoslovje (6. jul.) F. Koderman: Poročilo o zborovanju štajerske učit. zveze (2. nov.) M. Kokot: Žveplo, učni poskus. (9. feb.) A. Kosi: O naših napakah v nemškem jeziku. (9. mare.) J. Lopan: a) Kako naj vpliva ljudski učitelj na povzdigo kmetijstva (9. mare.) b) O slovenski in slovensko-nemški Miklošičevi Začetnici. (3. nov.) Fr. Vučnik: Domovinoslovje. (1. jun.) (Konec sledi.)

Iz Ptuja, dne 18. januarja 1883. (Učiteljska seja.) Dne 11. januarja t. l. imelo je učiteljsko društvo ptujsko svojo glavno sejo. Po prečitaniu in odobrenju zapisnika zadnje seje, poroča g. predsednik, kaj je gledé sklepov storjenih pri zadnji seji ukrenil, kar navzoči na znanje vzemo. Prečita se dopis od sl. c. kr. okraj. glav., po katerem se mu ima predložiti društveni imetek. Sklene se poročati, da se z ostanki dohodkov bukvarnica pomnožuje. G. dr. Gregorič vabi društvenike pismeno k seji kmetijskega društva, sklne se vdeležiti te seje. Prečita se dopis doposlan od predsedništva štaj. učit. zveze, po katerem se objavljajo olajšice potroškov, ktere bi odposlaniki pozameznih učit. društev v Gradcu imeli, nasvetuje se tudi, ne pristopiti k konservativnemu šolskemu društvu, ki se je na Dunaju osnovalo. Na to poroča gosp. predsednik o delovanju našega učit. društva v preteklem letu, obžaluje, da so se to leto med društveniki vršile neke razprtije in priporoča v bodoče večo složnost, da bode delovanje uspešnejše. Med 51 učiteljskimi osobami šteje društvo 42 udov in sicer 34 rednih, 3 izvanredne in 5 častnih. Po tajnikovem poročilu se razvidi, da je vkljub mlačnemu vplačevanju društvenine še gmotno stanje precej povoljno. Na to se je vršila volitev društvenega odbora in po večini glasov izvoljeni so Gg.: Franjo Žihher, nadučitelj v Vurbergu predsednikom, T. Romih podpredsednikom; obadva se zahvaljujeta za skazano njima zaupanje, obečaje s vsemi silami delati na proseh učiteljsk. društva. Zapisnikarja sta: gg. Kolarič in Šijanec; odborniki: gg. nadučitelji: Robič, Možina in Vidovič; denarničar: g. Krajnc; knjižničar: g. Lešnik; zastopnika v štaj. učit. zvezo gg. Robič in Romih. Naroče se listi: „Popotnik“, „Pädagogium“ in „Ljubljanski Zvon“, ter sklne osobito sedaj pod vredništvom kolege „Popotnika“ po mogočnosti v vsakem obziru podpirati,*) kar se z živahnim odobravanjem na znanje vzame. Po kratkem a. jedrnatem osvrtu g. Žihra na mnogoletno požrtvovalno delovanje dosedajšnjega predsednika g. Robiča, izreče se mu soglasna živahno odobravana zahvalnica. Po vzgledu učiteljev in šolskih prijateljev drugih narodnostij, bila bi tudi naša sveta dolžnost, da svojega največega slovenskega pedagoga, blagega spomina, pokojnega Slomšeka dostojno ocenimo in proslavimo. glede na to predlaga g. Romih, naj naše učit. društvo oziraje se na gmotno stanje in blago pomoč šolskih prijateljev in dobrotnikov, razpiše dve nagradi, oziroma tudi jedno, najboljšemu ocenitelju našega slov. pedagoga prvaka. V ta namen potrebni odbor se soglasno zvolijo gg.: Romih, Kranjc in Kelc, katerim je predana naloga v vsakem obziru glede omenjenega potrebno ukreniti in storiti. G. Romih predlaga glede preselitve našega društva v „Narodni dom“, ter se predsedništvo pooblasti, da potrebne korake v tem obziru stori. Konečno se izreče vroča želja, da bi naše društvo vedno bolj uspevalo na narodno pedagogičnem polju, in tako tudi javno glasilo nas slovensko-štajerskih učiteljev „Popotnik“.

Kele.

Št. Lovrenc na k. ž. Kakor v preteklih letih smo tudi letos tukaj na Silvestrov večer vredili veselice in prid vbogim učencem. Vdeležila se je večina prebivalcev našega trga, pa tudi kmetje iz okolice niso zaostali. Čisti donesek, ki znaša 72 gld. je namenjen za obleko, posebno za obuvalo revnih daleč iz hribov v šolo prišedših učencev. Vsem blagim dariteljem in prijateljem šole pa izrekajo v imenu obdarovanih učencev pristrčno hvalo „učitelji“.

Novice in razne stvari.

[Odlikovanje] Presvitli cesar je knezoškofijsk. sekovskemu duhovn. svetovalcu in c. kr. profesorju na izobraževališču za učiteljice v Gradcu, našemu rojaku gosp.

*) Tako je prav.

Peter Wallner-ju milostljivo podelil naslov „cesarskega svetovaleca“. — Na dalje so dobili za velikoletne zasluge v učiteljskem stanu zlati križec: Gospod Friderik Scholz, učitelj na vadnici učiteljskega v Linc-u, gosp. Franc Cingerle, učitelj glasbe na mestnem izobraževališču za učiteljice v Trstu in gosp. Juri Ernst nadučitelj na Dunaju.

[C. kr. štajerski deželni šolski svet] se je v seji 4. dan t. m. posvetoval o sredstvih, katerih bi se bilo poprijeti, da bi se nekatere deželno-meščanske šole obilnejše obiskovale, in je rešil še nekatere druge stvari. Med drugimi je bil v tej seji gosp. Josip Dernjač (v Podčetrtku?) za učitelja v Vitanje imenovan.

[Komisija za šolske postavbe v gosposki zbornici] je v svoji zadnji seji posvetovanje o predlogih pododseka (subkomiteja) dognala in gosp. grofa Falkenhayn-a poročevalcem izvolila. Ta je pa dovršitev svojega dotičnega operata že naznanil in bode se toraj najbrž že prihodne dni komisija zopet k novi seji zbrala, da to poročilo sprejme. V kratkem se bode tedaj osoda naše sedanje šolske postavbe celó določila. — Bog daj, da ne bi v našo škodo!

[Česka] ima po slednjem popisu 14.000.000 sadunosnih dreves, osobito dosti jablan. Od teh dreves pa nahaja se: po vrtilih 10 milijonov, 1.600.000 na polju in več nego dva milijona ob cestah in potih. — Številke tú jasno goveré ter dobro ilustrirajo ogromno korist umne sadjereje, za katero se tako gorko poteguje v zadnjem broju „Popotnika“ g. spisovatelj članka: „Imenitnost šolskih vrtov v etičnem oziru.“

A. G.

[V Lübeku] je pred kratkim mestjanski zastop ukrenil, ustanoviti zavod, v kterege se imajo sprejemati taki učenci, ki se morajo radi njihovega npravnoslabega vedenja iz ljudskih šol izključiti, pa še niso tako shujšani, da bi je trebalo že v rešilnico (Rettungshaus) oddati. Ta šolski zavod (Strafschule) v katerim bode — ako treba — v zvezi tudi internat, se ima imenovati „poboljšnica“ (Besserungsschule). — Bi ne bile take „poboljšnice“ tudi pri nas potrebne?

[25. občna skupščina nemških učiteljev] se je letos od stalnega odbora sklicala v Bremen na 14., 15., 16. in 17. dan meseca maja.

[V Lvovu] v Galiciji se je trdom tamošnjih pedagogičnih društev osnovala „šola za služinčad“, ktere namen je moralno in duševno izobraževanje poslov. Podučeva se brezplačno vsako nedeljo od 3. do 5. ure in sicer v veronauku in moralki, v čitanju in pisanju in računjenju. Razun tega teoretičnega tečaja ima šola še praktičen tečaj, v katerem se posli podučevajo o domačem redu, o redu v kuhinji in o potrebnem, kako se zdravje čuva.

[Poštne hranilnice] začele šo delovati dne 12. januarja t. l. Več kakor 3200 poštних uradov prejema denarje, na Štajerskem 280, od katerih je isti den 246 res začelo pobirati vložene penenze.

[Na Francoskem.] kjer se je 18. decembra 1881 l. štetje ljudstva vršilo, iznaša število vsega prebivalstva 37.400.000 oseb. Med temi je 18.650.000 moških, večja polovica pa spada k nježnemu spolu. 18.200.000 ljudi se peča s poljedelstvom in vinorejo, 9.300.000 je raznih delavcev, 3.800.000 jih spada k trgovskemu stanu. 1.600.000 pa jih ima različni prosti posel. Od svojega neodvisnega premoženja in od penzijonov jih živi 2.150.000 ljudi.

Vabilo

k zborovanju ptujskega učiteljskega društva dne 8. februarja 1883 ob 1/2 11 uri dopoldne v okoliški šoli. Vzpored:

1. Prečitanje zadnjega zapisnika
2. „ „ dopisov društvu.
3. Petje po številkah, gov. g. Šijanec.
4. Predavanje gosp. prof. Glovackega o „plodbi cvetlic po žuželkah“ (Befruchtung der Blumen durch Insekten).
5. Računstvo od I do X, po stenskih vzornih tablah dr. Lindner-ja, gov. Fr. Žiher.
6. Nasveti.

K obilni udeležbi vabi odbor.

Listnica.

Gosp. S. C. v K. Pismo prejeli, a obljubljenih spisov še ne. Prosimo, pošljite skoraj — tudi kak dopis iz Vašega okraja. Gosp. J. L. v Čr. Več kot dve pesnici nismo mogli prinesiti — tudi nam Vaši spisi v nevezani besedi bolje ugajajo, toraj prosimo: več takih. „Lakomni pes“ pride že prih. na vrsto. — Gosp. T. B. v V. Veseli nas! Le pošljite; bomo skušali Vaši želji po mogočnosti vstreči. — Gosp. J. L. v K. Lepa hvala. Le večkrat kaj! Dotična stvar v prih. štev. To pot ni bilo mogoče. — K. P. v S. Vaša marljivost nas zelo razveseljuje; pride s časoma vse na vrsto. Le še kaj metodičnega, kajti take tvarine, posebno dobre, nima „Popotnik“ nikoli preveč. — Gosp. A. Gr. v S. Tudi take „drobnosti“ so nam všeč; prosimo le mnogokrat! — Gosp. T. D. v S. Lepa hvala. Pride po mogočnosti pod novim naslovom „Iz popotne torbice“, pod katerega hočemo za naprej takšne stvari vrediti, na vrsto. Le večkrat! Srčen pozdrav. — Gosp. Fr. P. v P. Mislamo, da si zadovoljen. Kaj pa s „Krpam“om in s slov. tvarino? Da si nam zdrav! — Gosp. J. L. v C. Skoraj je tako, kakor v uvodu Tvojega pisma praviš. Sploh pa me veseli, da še celo nisi pozabil. Kaj o „P.“ pišeš, je deloma res, toda meni ni bilo mogoče hitro v začetku na take stvari vpljivati, potem je že bilo prepozno. Menim pa, da to toliko ne škoduje. Več v pismu.

„Popotnik“ovo današnje štev. še dobé tudi nekteri nenaročniki, ki pa prav vljudno vabimo, da nam blagovolijo v kratkem naznaniti, ako hočejo list prejemati ali ne, kajti 3. številko pošljemo le naročnikom. Sploh pa prosimo vse tiste, ki so prejeli prvi 2 štev. in se na list ne nameravajo naročiti, da nam jih blagovolijo poslati nazaj. **Opravništvo.**

Podučiteljska služba

se razpisuje na dvorazrednici v Podčetrtku v III. plačilnem razredu in s prostim stanovanjem v trdno ali provizorično vmeščenje s začetkom prihodnjega šolskega polleta. Prosilci ali prosilke za to službo naj blagovolijo svoje prošnje s potrebnimi prilogami po predpisani poti **do 15. svečana t. l. krajnemu šolskemu svetu v Podčetrtek** (Wind.-Landsberg) poslati.

Okrajni šolski svet Kozje dne 17. januarja 1883.

Predsednik: **Rupnik** l. r.

IVAN LEON

(veliki trg) v Mariboru (veliki trg)

priporoča slavnim uradom in p. n. občinstvu svojo izvrstno vredjeno

tiskarno

v izdelovanje vsakovrstnih tiskovin po najnižji ceni. Na dalje priporoča slavnim vodstvom ljudskih šol in krajnim šolskim svetom svojo **veliko zalogo** vsakovrstnih tiskovin za šolsko in administrativno potrebo v slovenskem in nemškem jeziku. Tudi se pri njem dobé razne pisalne in risalne priprave po najnižji ceni, mej drugim 500 pol sat. papirja fl. 2.60, 500 pol po fl. 1.80.

Z odličnim spoštovanjem

I. Leon